

8. Moe OW, Abate N, Sakhaee K. Pathophysiology of uric acid nephrolithiasis. *Endocrinol Metab Clin North Am.* 2002 Dec;31(4):895-914. doi: 10.1016/s0889-8529(02)00032-4. PMID: 12474637.
9. Payne LN, Nair V. The long view: 40 years of avian leukosis research. *Avian Pathol.* 2012;41(1):11-9. doi: 10.1080/03079457.2011.646237. PMID: 22845317.
10. Tsvilikhovskiy M., Yakymchuk O., Maryniuk M., Yakymchuk I., Berezovska O. Clinical examination of organs and systems of animals. Training Manual / For the training of specialists in the field of knowledge “Veterinary Medicine” of higher education institutions; for ed. M.I. Tsvilikhovskiy. – K.: CP “KOMPRINT”, 2018. – 370 p.

УДК 636.09:616.314-001.5

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЛОМІВ ЩЕЛЕП У ТВАРИН

Сарбаш Д.В., кандидат ветеринарних наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0902-7990>

Слюсаренко Д.В., доктор ветеринарних наук, професор, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8214-0637>

Синяговська К.А., кандидат ветеринарних наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4482-4813>

Цимерман О.О., кандидат ветеринарних наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4663-0505>

У процесі еволюції тварин у них сформувався достатньо міцний зубо-щелеповий апарат функціональне значення, якого поряд з іншими органами в їх житті є дуже важливим. У різних видів тварин, в залежності від середовища перебування, сформувався тільки для них притаманний видовий зубо-щелеповий апарат (для хижаків, жуйних тощо). Так, наприклад, у жуйних тварин щелепи функціонують для перетирання корму майже цілодобово, а у хижаків – для перекусування кісток.

Не дивлячись на це, під дією різноманітних екзогенних і ендогенних факторів зубо-щелеповий апарат зазнає різноманітних пошкоджень та захворювань в тому числі й переломів щелеп. Враховуючи, що у тварин є свої специфічні анатомічні особливості будови голови і ротової порожнини і відповідно, зубо-щелепового апарату визначення характеру перелому кісток щелеп відносно інших має свої особливості.

Ураховуючи існуючу інформацію про переломи щелеп у тварин нами встановлено, що вона не повністю відображає стан питання, не систематизована і представлена фрагментарно.

На підставі існуючих випадків про переломи щелеп у тварин, а також наших багаторічних спостережень за тваринами рекомендуємо наступну класифікацію переломів щелеп по їх локалізації:

I. Переломи нижньої щелепи. Fractura mandibulae.

1. Симфізарні: зміщені, незміщені

2. Відломи різцевої кістки з альвеолами зубів в проекції 2-4 різців

3. Сегментальний перелом гілок щелеп в проекції беззубого краю: поперечний, косий, роздроблений, зміщений, незміщений

4. Перелом гілок щелепи в проекції премолярів: зміщені, гнезміщені, віскольчасті.

5. Переломи в проекції кута щелепи: повні, неповні, зміщені, незміщені, роздроблені.

II. Переломи верхньої щелепи.

1. Симфізарні: зміщені, незміщені
2. Відломи різцевої кістки з альвеолами зубів в проекції 2-3 різців (крім жуйних тварин)
3. Сегментальний перелом щелепи в проекції беззубого краю: повний, неповний, ускладнений порушенням цілісності кісток носу, структур гайморових порожнини тощо.
4. Відломи щелеп в проекції 1-3 премолярів з ускладненням в навколишніх тканинах.

Переломи кісток щелеп у тварин відносяться до тяжких хвороб незалежно від характеру перелому і виду тварини. Наші спостереження за хворими тваринами з переломами щелеп вказують, що більшість переломів особливо у жуйних тварин є вираженими. Вогнепальні переломи щелеп, практично всі, є ускладненими за характером перелому, а пошкодження інших кісток і органів ротової порожнини робить прогноз вкрай несприятливим. Процес регенерації переломів щелеп з урахуванням функціонального навантаження на них дуже повільний і не завжди сприятливий.

Сподіваємось що така класифікація більш значно ширше сформує уявлення фахівців про особливості переломів щелеп, допоможе приймати відповідні рішення стосовно прогнозу захворювання і проведення лікувальних заходів які передбачають репозицію, фіксацію кісткових відламків, стимуляцію регенерації та антибіотикотерапію.

Бібліографічний список:

1. Яценко, І. В., & Шевченко, К. О. (2014). Остеоскопічна та остеометрична характеристики нижньої щелепи великої рогатої худоби для завдань судово-ветеринарної експертизи. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*, (28 (2)), 272-278.
2. Шевченко, К. О., Яценко, І. В., & Гетманець, О. М. (2015). Динаміка нелінійних морфометричних параметрів нижньощелепної кістки великої рогатої худоби залежно від віку та статі. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*, (30 (2)), 354.
3. Сарбаш, Д. В., Сияговська, К. А., & Кантемир, О. В. (2014). Рентгенографічні форми прояву одонтогенних захворювань у тварин. *Ветеринарна медицина України*, (12), 11-14.
4. Пріліпко, О. В. (2011). Клінічні ознаки, діагностика та методи оперативного втручання у разі переломів кісток верхньої і нижньої щелепи у собак та котів.
5. Польковська, І., & Собчинська, О. (2009). Післятравматичні зміни в ротовій порожнині у собак. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені СЗ Гжицького*, 11(2-1 (41)), 239-241.
6. Parilovsky, O., & Yatsenko, I. (2021). Forensic veterinary characteristics of fractures, fracture dislocations, dislocations and subluxations of the bones in the animal skeletons qualified as severe injuries. *Publishing House "Baltija Publishing"*.
7. Голишева, Ю. О., Наріманішвілі, Д. Д., & Захар'єв, А. В. (2022). Краніо-одонтологічні породні особливості собак.

УДК 636.09:616-022:616.314-001.5:636.2

БАКТЕРІОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ЗА ГНІЙНО-НЕКРОТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЗУБО-ЩЕЛЕПОВОГО АПАРАТУ

Сарбаш Д.В., кандидат ветеринарних наук, доцент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0902-7990>

Слюсаренко Д.В., доктор ветеринарних наук, професор, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна